HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ולא קבל עליו שמירת נזקיו אי הכי אימא סיפא נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור הא ביום חייב הא לא קבל עליו שמירת נזקיו הכי קאמר [א]אם קבל עליו שמירת נזקיו חייב נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור איני והא תני רב יוסף חצר השותפים והפונדק חייב בהן על השן ועל הרגל תיובתא דרבי אלעזר אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתא מי לא פליגי והתניא [א]ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין [ב]כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל [ג]דמזיק ולא לניזק פטור מכל [ד]לזה ולזה כגון חצר השותפים והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בו על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנשיכה ועל הנגיפה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם קתני מיהת חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל קשיא אהדדי כי תניא ההיא [ה]בחצר מיוחדת לזה ולזה בין לפירות בין לשוורים ההיא דרב יוסף [ו]בחצר מיוחדת לפירות ואינה מיוחדת לשוורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק דיקא נמי דקתני הכא דומיא דפונדק וקתני התם דומיא דבקעה שמע מינה מתקיף לה רבי זירא כיון דמיוחדת לפירות הא בעינן [1]ובער בשדה אחר וליכא א"ל אביי כיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא לימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי אמר ליה אין ואם תמצא לומר פליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי פליגי: גופא ארבעה כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל על הכל לא קתני אלא חייב בכל בכולי נזק מני [ז]רבי טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם אימא סיפא לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בה על השן ועל הרגל מאי לא לזה ולא לזה אילימא לא לזה ולא לזה כלל אלא דאחר והא בעינא ובער בשדה אחר [ז]וליכא אלא פשיטא לא לזה ולא לזה אלא דחד וקתני סיפא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם אתאן לרבנן דאמרי [ח]משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם רישא רבי טרפון וסיפא רבנן אין דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה [ט]שיננא שבוק מתניתין ותא אבתראי רישא רבי טרפון וסיפא רבנן רבינא משמיה דרבא אמר כולה רבי טרפון היא ומאי לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד לזה ולזה לשוורים [ט]דלגבי שן הויא לה חצר הניזק לגבי קרן הויא לה רשות הרבים א"ה ארבעה שלשה הוו אמר רב נחמן בר יצחק

שלשה

ולא קבל עליו שמירת נזקיו. אם יזיק הוא את אחרים: **איני והא תני רב יוסף.** אדרבי אלעזר פריך: **והפונדק.** בית גדול שרגילין אורחים ואכסנאין ללון בו ואם הזיק זה את זה חייב אשן ורגל ולא הוי כרה"ר דהואיל ואינו מיוחד לבני רשות הרבים אלא לאותן הדרין בו כשדה[ד] אחר קרינן ביה שהרי ע"י שכירות הם דרים שם: **ותסברא דמתניתא לא פליגי.** דליכא ברייתא דקאי כוותי והתניא ד' כללות כו': **חייב בכל.** לקמן מפרש שאפילו קרן תמה משלם נזק שלם הואיל ונכנס לרשותו והזיקה: **פטור מכל.** דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי: **על השן ורגל.** דלא קרינן ביה בשדה אחר[ה] דמשמע שיהא מיוחד לניזק אבל על הנגיחה ועל הנגיפה והנשיכה והרבילה והבעיטה שהן תולדותיו של קרן תם משלם חצי נזק דכרה"ר הוא שהרי לשניהן רשות בו: **לא לזה ולא לזה.** מפרש לקמיה דאינו של שניהן אלא של אחד מהן של ניזק: **חייב בה על השן ועל הרגל.** כ"ש: **ועל הנגיחה כו'.** ולקמן פריך הא תנא רישא דבחצר הניזק אפילו קרן תמה משלם נ"ש: **פטור בה על השן ועל הרגל.** והיינו כר' אלעזר: וקפריך גמרא **קשיא אהדדי:** **כי תניא ההיא.** דפטור: **בחצר המיוחדת לזה ולזה.** לפירות ולשוורים דהויא ליה חצר השותפין לגבי שן ולגבי קרן הלכך בשן פטור ברה"ר[ו] ובקרן תמה ח"נ ברה"ר[ז] משלם: **ודרב יוסף בחצר המיוחדת כו'.** דהויא חצר הניזק שלא היה לו להכניס שם שוורים ולא דמי לרה"ר: פונדק אינו מיוחד לשוורים לפי ששם מונחת פרגמטיא של סוחרים ואין מניחין ליכנס שם שוורים שלא ידחפו ויטנפו כליהם: סתם בקעה רועים שם שוורים: **בעינן שדה אחר וליכא.** שהרי יש למזיק רשות בה להכניס פירותיו: **שדה אחר קרינן ביה.** שהרי נכנס שלא ברשות שלא היה לו רשות לשוורים: **אמוראי נמי לא פליגי.** דהא דרב חסדא בשאינה מיוחדת לשוורים ודרבי אלעזר במיוחדת אף לשוורים: **בקושיא דר' זירא ופירוקא דאביי.** ובחצר המיוחדת לפירות ולא לשוורים רב חסדא כאביי דכיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה ורבי אלעזר כרבי זירא כיון דיש למזיק רשות בה לפירות לא קרינא ביה שדה אחר: **חייב על הכל לא קתני.** דליהוי משמע על השן והרגל ועל הקרן אלא חייב בכל דמשמע על הקרן אע"ג שהוא תם אתא לאשמועינן דחייב נ"ש: **רבי טרפון היא דאמר.** לקמן בפרק כיצד (דף כד:): **משונה קרן בחצר הניזק נ"ש משלם.** קרן תמה וכל תולדותיה קרי משונה הואיל ושינו את וסתן שלא היו דרכן לכך: **אלא דאחר.** שאינו לא ניזק ולא מזיק וקתני חייב על השן והא בעינן שדה אחר: **אלא דחד מינייהו.** כלומר דניזק: **הא א"ל שמואל לרב יהודה כו'.** לקמן [טו:] גבי חמשה תמין: **שבוק מתניתין.** לא תטרח לשנויי כחד תנא: **ותא אבתראי.** ואימא כוותי דאוקי אנא רישא רבי טרפון וסיפא רבנן וד' כללות דקאמר ר"ש תרי מינייהו בחד דוכתא חד כר' טרפון וחד כרבנן: **אלא דחד.** דניזק: **דלגבי שן הויא חצר הניזק.** וחייב המזיק בנזקי שן שהרי לגבי פירות אינה אלא דניזק: **ולגבי קרן הויא רה"ר.** שהרי ברשות הכניס שם שורו ומשום הכי הוא משלם חצי נזק ותו לא: **ג' כללות הוו.** דהאי כללא בתרא שמעינן ליה מקמאי דכיון דלגבי שן הויא חצר הניזק למה ליה למתני חייב על השן הא תנא ליה רישא כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל וקרן בחצר השותפין הא תנא ליה רישא כגון חצר השותפין והבקעה על הנגיחה ועל הנגיפה תם משלם חצי נזק:

שלשה

ולא קבל עליה שמירת נזקיו. ואם תאמר כיון דלא קביל עליה פשיטא דתם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם ויש לומר דסלקא דעתך דשמירת נזקין דעלמא לא קביל אבל אנזקין לתורא דשואל גופיה סלקא דעתך שקבל וליפטר משאיל:

מי לא פליגי. הוי מצי לאוקמי ההיא דרב יוסף לא לזה ולא לזה לשוורים ולפירות דחד:

לא לזה ולא לזה לפירות אלא לחד. ר"ת גריס לא לזה ולא לזה לשוורים דגבי שן הויא חצר הניזק שהזיק פירות אבל גבי שוורים ה"ל קרן ברה"ר כיון שלא היה להם רשות ליכנס ול"ג כמו שכתוב בספרים ולזה ולזה לשוורים דא"כ גבי שן לא היה לו ליחשב חצר הניזק כיון שיש רשות לכל חד וחד להכניס שם שורו כדמוכח לעיל ולא בעי לאוקמא לזה ולזה לפירות ולא לשוורים דלא כר' זירא ועוד דלישנא לא משמע הכי[א]:

אי הכי ארבעה שלשה הוו. בשלמא לשמואל דמוקי רישא רבי טרפון וסיפא רבנן אצטריך סיפא לאשמועינן לאפוקי מדרבי טרפון אלא לרבינא לא צריכא כלל דלגבי שן הוי חצר הניזק שמעינן מכל שהוא רשות לניזק וקרן ברה"ר שמעינן מחצר השותפין והבקעה:

פרה

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א], ב) [לקמן טו: טז. יח. כד: מח.], ג) [ברכות לו. וש"נ], ד) במ"א: בשדה, ה) [שמות כב], ו) בס"א: כרה"ר, ז) במ"א: כרה"ר, ח) [ועיין תוספות לקמן טז. ד"ה כולה],

◆

גליון הש"ס

גמ' ובפירוקא דאביי פליגי. עי' לקמן דף טו ע"א תוס' ד"ה כולה ר"ט: אין דהא א"ל שמואל כו'. לקמן דף טו ע"ב ודף לו ע"ב:

◆

רבינו חננאל

ולא קבילו עלייהו נטירותא דנזיקין, דמרי תורא משלם לשומרין תם חצי נזק ומועד נזק שלם. ואם קיבלו עליהן גם שמירת נזקין בעל השור פטור, דיכיל למימר להו אלו אזיק לאחריני אתון בעיתו לשלומי השתא דאזיק לתורא דידכו בעינא לשלומי לכו. וכיון שקיבלו השומרים שמירת נזיקין, נפרץ ביום ויצא חייבין השומרים, נפרצה בלילה או שפרצוה ליסטין ויצתה והזיקה פטור. ואקשי' על ר' אלעז' הא דתני רב יוסף חצר השותפין והפונדק חייב בה על השן ועל הרגל. ופריק במיוחדת לזה ולזה לפירות ולא לשוורים. דאי לא תימ' הכי, הא דתניא ד' כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומ' בנזקין, כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק, חייב בכל. למזיק ולא לניזק, פטור בכל. לזה ולזה כגון חצר השותפין והבקעה, פטר בה על השן ועל הרגל. קתני מיהא פטר בה על השן ועל הרגל, קשיין אהדדי. אלא הא דתני ר' שמעו' בחצר המיוחדת לשניהן בין לפירות בין לשוורים. והתני רב יוסף בחצר המיוחדת לשניהם לפירות ולא לשוורים, ופשוטה היא. ואמרי' כיון דשנית להו למתניתא, שני נמי לאמוראי ואימ' רב חסדא דחייב על השן ועל הרגל בחצר המיוחדת לפירות ולא לשוורים, ור' אלעזר דפטר בחצר המיוחדת לשתיהן, לפירות ולשוורים. ואם תמצא לומ' פליגי, בקשיא דר' זירא דאמ' כיון דמיוחדת לפירות הא בעינא ובער בשדה אחר וליכא. ופריק אביי כיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה. ר' אלעז' כר' זירא ורב חסדא כאביי. גופה, ד' כללות היה ר' שמעון בן אלעזר [אומר, בנזיקין] כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל. דייקינן מדלא קתני חייב על הכל

רבינו חננאל (המשך)

דמשמע על קרן ועל השן ועל הרגל, אלא קתני חייב בכל דמשמע בכל הנזק, שמעינן מינה דלר' טרפון היא דאמ' קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם. והא דר' טרפון בפרק כיצד. ודייקי' תוב מסיפא דקתני לא לזה ולא לזה, אלא דחד מינייהו והוא דניזק וקתני תם משלם חצי נזק. רישא ר' טרפון וסיפא רבנן. אין, האמ' ליה שמואל לרב יהודה שבוק מתני' ותא בתראי, פירושו בשמועה שאחרי זאת כו'. ובא רבינא ותירצה הכי, כגון חצר המיוחדת לפירות לאחד ולשניהן לשוורים, דלגבי שן הויא לה חצר הניזק לבדו, ולגבי קרן הויא לה רשות הרבים. ואקשי' עליה אי הכי ד' כללות ג' הוו, לניזק ולא למזיק חייב בכל. למזיק ולא לניזק פטור בכל. לזה לפירות חייב בכל א). ולשניהן לשוורים תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם הנה ג' דינים.

א) נראה דכוונת הר"ח לומר, שהחצר מיוחדת לפירות רק לאחד מהם, הגם שהוא חצר השותפין. ואז חייב המזיק על הכל, היינו שן ורגל. וכן היכא שהחצר הוא רשות לשניהם לשוורים.

עין משפט נר מצוה

קלח א מיי' פ"ד מהל' נזקי ממון הלכה י סמג עשין סז סח טוש"ע ח"מ סימן שצו סעיף ח וסימן שמז:
קלט ב ג מיי' פ"א שם הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שפט סעיף י:
קמ ד ה מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף יא:
קמא ו מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יב:
קמב ז מיי' שם הלכה ח ועיין במ"מ טוש"ע שם סעיף יא:
קמג ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף יט:
קמד ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג יד:

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יַבְעֶר אִישׁ שָׂדֶה אוֹ כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירוֹ וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם: שמות כב ד